

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

HULDIGING MTER VICTOR

Zaterdag 8 Februari 1947 werd onze hoofdsteller, Mter Victor, door zijn stagisten, gewezen stagisten, medewerkers en enkele trouwe vrienden, gehuldigd ter gelegenheid der viering van zijn 25-jarig beroepsjubileum.

In een der salons van een restaurant der stad, had vóór het hem aangeboden banket, een kleine intieme ontvangst plaats. Midden een bloemenweelde en begroet door reeds talrijke aanwezigen, deed Mter Victor, vergezeld van mevrouw Victor, zijn intrede. Op een korte begroeting volgden de aanspraken. Mter W. Koll, als zijn oudpatroon, herinnerde zichtbaar ontroerd aan hun gemeenschappelijken patroon, wijlen Meester Edouard Pecher, aan de eerste stappen van Mtr René Victor in het gerechtelijk leven, aan zijn schitterenden opgang, aan de zware en moeilijke zaken hem toevertrouwd, aan zijn hoogstaand wetenschappelijk werk, aan zijn hogeschool-professoraat.

Na deze eenvoudige maar warme woorden, welke bij de aanwezigen diepen weerklank vonden, nam de heer C. Smeesters, Stafhouder der Balie, het woord. Bondig, maar zeer treffend, op de hem eigen wijze, schetste de heer Stafhouder het leven aan de balie van onzen gevierden confrater, als zijnde de verwezenlijking van het *veni, vidi, vici*. Het was hem persoonlijk een uitzonderlijke vreugde de gelukwensen der gansche balie aan Mter René Victor te mogen aanbieden.

Namens de aanwezigen werd dan Mter René Victor een prachtig album aangeboden, komende van de personen van Plantin en gedrukt op Japansch papier, behelzende de opgave van

al de werken en tijdschriftartikelen door den gevierde tijdens zijn 25-jarige loopbaan geschreven en uitgegeven.

Ten zeerste bewogen door de vriendelijke hartelijkheid, waarmede mevr. Victor en hijzelf zich omringd voelen, dankt Mter Victor.

Zijn dankwoord groeit echter uit tot een ongeëvenaarde, uitzonderlijk mooie rede. Geen zijner vrienden, die niet weet in welke mate hij de gave der welsprekendheid bezit en tot welke hoogten hij deze kunst heeft weten op te voeren. Zaterdag echter heeft hij de aanwezigen verbaasd en wat hij zegde is tenslotte nog het heerlijkste geweest van heel deze schoone viering. Het is ons allen, die het voorrecht hadden hem te hooren, een waar genot geweest. Met innigheid, uit de volheid zijns harten, herinnerde Mter Victor piëteitsvol aan zijn overleden patroon, Mter E. Pecher, om zich daarna tot Mter Koll. eveneens zijn oud-patroon, te richten. Op gevoelige wijze zegde hij allen dank voor het zoo persoonlijke geschenk. In groote trekken schetste hij tenslotte zijn eigen leven. Van alles had hij geproefd, bekende hij. Nadat hij aanvankelijk ambtenaar was geweest, had hij aan journalistiek gedaan, met kunstenaars en letterkundigen had hij verkeer, hij had zich zelfs in het voorbijgaan aan de politiek bezondigd, doceerde aan de hogeschool en was ook plaatsvervangend rechter, maar met gansch zijn hart was en bleef hij bij de balie.

Wat Mter Victor over de balie zegde, behoort tot het schoonste wat over haar gezegd werd; niet licht zullen wij, die het hoorden, dat vergeten, en zij die haar, in den loop der jaren ver-

lieten, zullen ongetwijfeld niet zonder heimwee eraan terug gedacht hebben.

De vernederlandsching van het rechts- en gerechtsleven in Vlaanderen is een zijner hoofdbestrevingen geweest. Na een jarenlange betrachtning werd ze eindelijk een werkelijkheid. De liefde voor de balie en het verlangen naar de vernederlandsching van het rechts- en gerechtsleven zijn beide de ononderbroken stuwkrachten van zijn leven geweest.

Aangrijpend was vervolgens het gedeelte zijner rede waarin hij handelde over zijn stagisten, gewezen stagisten en medewerkers. Het was gevoeld en gemeend en het welde hem uit het gemoed.

Rechtzinnig verheugde hij zich over de voorname rol, welke meer dan een hunner aan de balie of in de magistratuur vervult en dacht hij met dankbaarheid terug aan hun, door hem zoo gewaardeerde hulp. Innige woorden wijdde hij aan de nagedachtenis van Mter Georges Debroux, die zijn leven voor het vaderland liet. En hij vergat ook dezen onder hen niet, die, spijt zijn raad en voorbeeld, tijdens de bezetting van den rechten weg zijn afgedwaald en thans, vaak met geheel hun gezin, de spijtige gevolgen hiervan moeten dragen. Op pakkende wijze deed Mter Victor een beroep op verzoening en vergeving.

Voor sommigen, die hem enkel oppervlakkig kennen, schijnt Mter Victor een sceptieker; in werkelijkheid verbergt hij onder menig luchtig woord een zeer warm hart en een intens gemoedsleven. Zijn rede van Zaterdagavond was er de onmiskenbare uiting van. Mter Victor is niet alleen een groot advocaat en wetenschapsman van eerste gehalte, een rijke cultuurdrager en een rusteloze kamper, hij is ook een groot mensch.

De ontvangst werd gevolg door een banket, dat in alle opzichten uitgelezen was. De stemming was hartelijk en de tafelreden verhoogden door haar sprankelende geestigheid de gezellige atmosfeer. Achtereenvolgens kwamen de heer Mr. Smeesters, stafhouder, Mr. De Baeck en Mter Vincentilli, voorzitters onderscheidenlijk van de Vlaamsche Conferentie en de Conférence du Jeune Barreau, Mter Jules Franck en directeur-generaal Craen aan het woord. Vooral de « chanson » van Mr Vincentelli oogstte een prachtig succes.

Voorwaar, een mooie, zeer mooie viering!

Het *Rechtskundig Weekblad* is fier op zijn hoofdsteller. Van harte sluit het zich aan bij de huldeblijken hem betoond en maakt het van de gelegenheid gebruik te zeggen, dat het alleen door hem en dank zij hem bestaat.

De Beheerraad.

Hieronder geven we den volledige tekst van de aanspraken, achtereenvolgens gehouden door Mter Koll en den heer Stafhouder, Mter C. Smeesters.

AANSPRAAK VAN MR KOLL

Waarde Vriend Victor,

Eenige maanden voor de bevrijding bereikte ons het verbazend nieuws van uwe aanhouding door den Duitschen bezetter. Ik herinner mij dat toen de meesten uwer vrienden, die hier vergaderd zijn, met ontsteltenis en bekommerd om uw lot, naar uw woonhuis aan de Justitiestraat zijn getogen ten einde uwe gade te troosten en bij te staan. Van alle kanten kwamen er blijken van angstige belangstelling. Velen van ons boden hunne hulp aan, om U spoedig uit de gevangenschap te bevrijden.

Gij zijt er in gelukt los te komen en in breeden vriendenkring werd U een hartroerend onthaal bij uw thuiskomst voorbereid en verzekerd.

Heden zijn uw vrienden nogmaals talrijk opgekomen, ditmaal voor een blijde gebeurtenis: de viering van uw zilveren beroepsjubileum. In droevige en in gelukkige omstandigheid envindt gij steeds de zelfde vrienden terug, die thans fier zijn uw zoo schitterende loopbaan in het daglicht te plaatsen en U hulde te brengen.

Als oud-patron neem ik als eerste het woord. Deze eer valt mij te beurt bij onstentenis van onzen betreurden confrater Meester Edouard Pecher, aan wien in feite de verdienste toekomt U opgemerkt en als stagist gekozen te hebben. Het is Mr Pecher, die in U den begaafden man heeft ontdekt, die waardig was onzer zijn hoede de eerste jaren aan de Balie door te brengen. Het is dan ook onbescheiden van mij heden in zijn plaats te treden. Het noodlot heeft niet gewild dat hij hier het woord ging nemen.

Gij en ook ik, wij gedenken hem, want het is hij die U bij uwe intrede bij de Balie heeft geleid. Het was op 7 Januari 1922 dat U voor het eerst de studie van Mr Edouard Pecher zijt binnen getreden. Ik heb U aldaar met vreugde begroet en getracht uwe taak als stagist zoo veel mogelijk te vergemakkelijken.

De eerste indruk over mij moet echter bij U niet zeer gunstig geweest zijn. Ik was zenuwachtig. Mijn eerste kindje moest op 7 Januari 1922 geboren worden en ge zult het mij niet ten kwade duiden dat ik mij meer verheugde in de geboorte van mijn

dochter Francine dan in de komst van den nieuwen stagist. Meer dan 25 jaar zijn sindsdien verlopen. De beide nieuwelingen zijn weg. Een rechter is mijn dochter komen halen en de Vlaamsche rechtswetenschap den stagist.

Uw stagisten, oud-stagisten, medewerkers, oud-medewerkers en vrienden hebben de vriendelijke attentie gehad om U een bibliographie in Plantijnschen druk te overhandigen, waarin alle werken en artikelen worden opgesomd welke door U werden geschreven sedert het begin uwer loopbaan aan de Balie.

Wanneer ik deze bibliographie doorloop, dan moet ik eerlijk bekennen dat de stagist van het jaar 1922 mij boven het hoofd is gegroeid.

Er zijn aan de Balie weinig voorbeelden van zulk een schitterende loopbaan als de uwe. De talrijke cliënten, welke beroep hebben gedaan op uwe rechtsgeleerdheid, uwe welsprekendheid en uwe toewijding, zijn hiervan het bewijs. De zwaarste en moeilijkste taken — vooral in deze na-oorlogsche periode — zijn aan U voorbehouden. En U kijwt zich van dezen plicht met takt en zelfopoffering.

Reeds in 1922 werd U benoemd tot bijgevoegd Vrederechter van het 1e kanton en ook dit ambt hebt gij vervuld met het grootste plichtsbef.

Op het gebied van Staatsrecht, Bestuursrecht en Rechtsphilosophie zijt gij een schrijver van groot gezag. Als stichter van het in 1931 voor het eerst

verschenen *Rechtskundig Weekblad* heeft U steeds geijverd voor de vervlaamsching van het Gerecht en de ontwikkeling der Vlaamsche Rechtswetenschap. Anderen zijn meer bevoegd dan ik om uwe verdiensten als Vlaamsch jurist te roemen.

Aan de Vrije Hoogeschool te Brussel hebt U als hoogleeraar gedoceerd en werd U gelast met de cursussen van Staatsrecht en Bestuurlijk Recht. U hebt steeds geijverd voor het inrichten van Vlaamsche cursussen aan de Rechtsfaculteit der Vrije Universiteit te Brussel.

Onder de Duitsche bezetting hebt U geweigerd het *Rechtskundig Weekblad* te doen verschijnen, daar U geen dwingelandij kunt dulden en een overtuigd en standvastig aanhanger en voorstander zijt van het vrije woord en het vrije geweten.

Uw vrienden, die U goed kennen, weten dat U nooit in een gareel zult loopen. U voelt niets voor politiek. Uw zucht tijdens en na de bezetting was steeds een zelfstandig advocaat te zijn.

« La grande richesse de l'avocat c'est son indépendance », zei Mr de Moro Giaferi. Deze leuze is de uwe. Gij zijt DE advocaat bij uitstek en diegene die uw voorbeeld voor oogen hebben, zijn met U overtuigd dat het beroep van advocaat het schoonste is dat een vrij man kiezen kan.

Van harte wenschen wij U nog lange jaren dit voorbeeld te zijn in ons zoo ambtsbroederlijk midden der Antwerpsche Balie.

AANSPRAAK GEHOUDEN DOOR DEN HEER STAFHOUDER Mr. SMEESTERS

Vroeger tijd was ik van oordeel, dat het Stafhouderschap een zware taak was, en ik moet U hier rechte uit bekennen, dat ik getracht heb er mij aan te onttrekken. Maar toen kende ik de aangename zijden van dit ambt nog niet, want niets in de uitoefening ervan is aangener, dan in naam van de gansche Balie te mogen spreken, om aan een sympathieken en verdienstelijken confrater de uitdrukking te betuigen der diepe achting en der warme sympathie van zijn confraters.

Deze vreugde is in het bijzonder ontzaglijk groot, wanneer het een confrater betreft, die tevens een vriend is.

Reeds vijf en twintig jaar zijn verlopen sedert Meester René Victor ingeschreven werd op de tabel der stagisten. Hij was in dienst van het gemeentebestuur. Maar aan zijn onstuimig en strijd lustig karakter kon het saaie leven van een bureaucraat onmogelijk voldoening schenken.

Hij verwierf prachtig het einddiploma van Doctor in de Rechten en met het « alea jacta est », trok hij de Rubicon over, die het verwarde veld der administratie afzondert van het grootsche en statige erfgoed der gerechtigheid.

Opgenomen door de Balie, mocht hij steeds zeggen zooals Julius Caesar « veni, vidi, vici ». Want hij verwierf almeteens den eerbied der magistraten, de achting zijner confraters, het vertrouwen der cliënten, en deze driedubbele verovering is tevens de waarborg en het teken van het succes.

Heden ten dage is hij een der meesters der Balie, een der uitgelezen advocaten die een onbetwistbaar

gezag en een werkelijke faam genieten, een der advocaten die den roem uitmaken van ons beroep en die er toe bijdragen den invloed der Balie in onze stad nog te vergroten.

Zijn pleidooien, zijn welsprekendheid, zijn diepe kennis der bundels, zijn juridische wetenschap zouden reeds volstaan om hem een cliënteel te verzekeren, maar hij is een van dezen, die begrijpen dat de rol van advocaat nog verder gaat. Het volstaat zijn bibliotheek even te bekijken, om aanstonds te begrijpen, dat hij zich niet beperkt tot het opzoeken van rechtspraak, maar dat hij door de passie van het recht wordt voortgestuwd.

In naam van gansch de Balie wensch ik hem geluk en bedank hem de publicatie te verzekeren van het *Rechtskundig Weekblad*, dat ons iedere week met een buitengewone regelmatigheid de laatste rechtspraak en uitstekende rechtsstudien brengt.

Al deze hoedanigheden, al deze verdiensten laten ons vandaag toe te zeggen: « Que non ascendam? » en ik zal u antwoorden: « Sic itus ad astra ».

Ik wensch U nochtans geen politiek succes, want het politieke leven is vol hindernissen, maar ik wensch U eens als Stokhouder der Balie te mogen begroeten.

Ziedaar, waarde Confrater, de gevoelens die mij aan het hart liggen.

Indien ik eenvoudig weg uw confrater ware gebleven, dan zou ik U deze mededeeling in het oor gefluisterd hebben. Maar ik ben verheugd U deze in het openbaar te mogen doen, in mijne hoedanigheid van Stafhouder en in naam van gansch de Balie.

Het bewind van de vader over de persoonlijke goederen zijner minderjarige kinderen. (art. 289 B.W.B.)

1. — Men kent het probleem.

Daar waar het Burgerlijk Wetboek zich de moeite heeft getroost 26 artikels (450 tot 475) te wijden aan de bevoegdheid van de voogd ten aanzien der goederen van de pupil, bepaalt zich de regeling voor de soortgelijke taak, die aan de vader tijdens het leven der ouders toekomt, tot de twee korte leden van art. 389: « *Gedurende het huwelijk is de vader bewindvoerder over de persoonlijke goederen van zijn minderjarige kinderen.* »

« *Hij is rekening verschuldigd, ten aanzien van de eigendom en van de inkomsten, over de goederen waarvan hij het genot niet heeft, en ten aanzien van de eigendom alleen, over die goederen waarvan de wet hem het vruchtgebruik verleent.* »

2. — Deze korte tekst heeft de rechtsleer, die de bevoegdheden van de vader als wettelijk beheerder der goederen zijner minderjarige kinderen moest ontleden, voor een moeilijke taak gesteld. Er is inderdaad geen twijfel mogelijk dat art. 389 als een afgescheiden geheel op zichzelf moet beschouwd worden, ook al werd het geplaatst onder een zelfde algemene hoofding met de voogdij.

De voorbereidende werken tonen aan, dat het Tribunaat deze tekst bij wijze van amendement heeft ingelast met de uitdrukkelijke bedoeling een scheidingslijn te trekken tussen de rechtstoestand van de vader-beheerder en het toezichtsregime, voorzien voor de voogd.

Het voorstel van het Tribunaat luidde woordelijk als volgt:

« La section pense que le premier article de ce chapitre doit énoncer en termes précis quelle est, durant le mariage, la qualité du père par rapport aux biens personnels de ses enfants mineurs, soit pour ce qui concerne la propriété de ces biens seulement s'il a droit à la jouissance, soit pour ce qui concerne la jouissance et la propriété; si l'une et l'autre appartiennent à ses enfants. Jamais jusqu'à ce jour le père ne fut qualifié de tuteur de ses enfants avant la dissolution du mariage. Si, pendant que le mariage existe, la loi n'admettait aucune différence entre le père et le tuteur proprement dit, il faudrait que le père fût, par rapport aux biens personnels de ses enfants, assujéti durant le mariage à toutes les conditions et charges que la loi impose au tuteur; il faudrait que le père fût sous la surveillance d'un subrogé tuteur, sous la dépendance d'un conseil de famille, etc.; ce qui répugne à tous les principes constamment reçus.

« Il paraît évident que, jusqu'à la dissolution du mariage, le véritable titre du père, et le seul qu'il puisse avoir dans l'hypothèse dont il est ici question, est celui d'administrateur.

« C'est sur cette observation qu'est fondée la disposition suivante que la section adopte.

« Le père est, durant le mariage, administra-

teur des biens personnels de ses enfants mineurs.

« Il est comptable quant à la propriété et aux revenus des biens dont il n'a pas la jouissance, et quant à la propriété seulement de ceux des biens dont la loi lui donne l'usufruit. « Tout ce qui intéresse la propriété des biens sera réglé par la disposition de la section VIII. » (1)

Het voorgestelde onderscheid vader/voogd werd door de Conseil d'Etat niet alleen aanvaard, maar bovendien nog verscherpt door het schrappen van de laatste zin van het voorgestelde artikel. Iedere, zelfs beperkte verwijzing naar het voogdijregime verdween aldus en het is in die vorm dat de bijgevoegde wettekst uiteindelijk in het Burgerlijk Wetboek terecht kwam.

Het staat dus vast dat alleen art. 389 kan in aanmerking komen om de rechten van de vader te bepalen, en dat iedere, zelfs analogische toepassing der wetsbepalingen betreffende de voogd, door een uitdrukkelijke wilsuiking van de wetgever werd uitgesloten.

3. — Zulks biedt nu generlei moeilijkheden zolang het gaat om rechtshandelingen die onbetwist als daden van zuiver beheer aangezien worden: het eenvoudig lezen van de tekst volstaat om te weten dat deze binnen de bevoegdheid van de vader gelegen zijn.

De vraagtekens rijzen echter op waar men verder kijkt: hoe staat het met de daden van beschikking betreffende de goederen der minderjarigen? — waar ligt hier de scheidingslijn tussen daden van beheer en daden van beschikking?

4. — Laten we ons onderzoek vooreerst beperken tot het probleem der daden van beschikking.

De rechtsschrijvers hebben uit de door de wetgever gewilde afzondering van art. 389 de meest tegenstrijdige besluiten afgeleid.

LAURENT (2) heeft slechts oog willen hebben voor één bepaalde uitdrukking van de wettekst: « administrateur », waarin de gans oplossing zou gelegen zijn. Volgens hem kan de vader slechts daden van beheer stellen « stricto sensu »; het gebied der daden van beschikking is voor hem volstrekt gesloten. Een procedure van machtiging hiertoe is nergens door de wet met even zoveel woorden voorzien, en moet dus als onmogelijk beschouwd worden. De opwerping dat de minderjarigen, die nog het geluk hebben hun beide ouders te bezitten, aldus in een minder voordelige toestand komen te staan dan de wezen, wier voogd tenminste nog toelating kan krijgen om over hun goederen te beschikken waar zulks noodzakelijk mocht blijken, wordt droogweg van de hand gewezen met de opmerking dat het hier een leemte betreft, uitsluitend te wijten aan de wetgever, en niet vatbaar voor aanvulling door de Rechtsleer.

5. — LAURENT is met deze strakke thesis alleen

gebleven. (3) Meer stemmen zijn echter opgegaan voor een radicaal tegenovergestelde mening. (4)

Uitgaande van de vaststelling dat de wetgever de vader heeft vrijgesteld van de formaliteiten opgelegd aan de voogd, en van de stelling dat geen enkele tekst met even zoveel woorden enige andere controlerende macht heeft aangeduid, wordt hier voorgehouden dat de wettelijke beheerder betreffende de goederen zijner kinderen alle nuttige rechtshandelingen kan verrichten « cum libera potestate ».

Het gebruik der benaming « administrateur » kan geen beletsel zijn om de tekst aldus ruim op te vatten, daar dezelfde uitdrukking tal van keren in het Wetboek voorkomt, telkens met de meest verscheidene begripsinhoud. Er bestaat geen reden om in deze nu juist de meest beperkte betekenis van die term aan te nemen.

6. — Tussen de twee zoeven geschetste uitersten staat dan de eensgezinde Belgische Rechtspraak, gesteund door vooraanstaande Belgische Rechtschrijvers: de vader kan eigenmachtig optreden voor alle rechtshandelingen die de voogd alleen, of mits toelating van de familieraad mag stellen; waar de voogd een homologatie door de Rechtbank behoeft, zal de vader kunnen optreden mits zich vooraf rechtstreeks door de Rechtbank te laten machtigen.

Daden absoluut verboden aan de voogd, zijn ook uitgesloten voor de wettelijke beheerder.

De auteurs die deze stelling steunen, brengen echter over 't algemeen weinig of geen argumenten naar voren om hun opvatting te staven. Zij beperken er zich toe de gevestigde Rechtspraak aan te halen en met lof te overladen. (5)

Ook bij de Franse auteurs, althans bij deze die (vóór de Franse wet van 1910) de gestelde vraag in dezelfde zin beantwoorden als de Belgische rechtspraak, vindt men meestal geen eigen stelsel uitgebouwd. (6)

7. — De Belgische rechtspraak heeft door talrijke beslissingen haar zoëven aangeduide mening doen kennen.

De grote meerderheid der uitspraken steunt echter op een blote bevestiging dier opvatting, zonder grondige motivering. (7)

Er zijn echter enkele arresten geweest die het vraagstuk grondiger hebben onderzocht. Een arrest van het Hof van Beroep te Brussel (9 Maart 1868, Pas. 1868, II, 128) verklaart voor recht dat de vader zelfstandig, zonder enige toelating te behoeven, mag optreden voor alle handelingen die onder het regime der voogdij, eigenmachtig of mits de enkele goedkeuring van de familieraad, mogen gesteld worden door de voogd.

Zonder zich te storen aan enig mogelijk te maken onderscheid tussen daden van beheer en daden van beschikking, verwijst de genoemde uitspraak eenvoudigweg naar de hoger aangehaalde passus uit de memorie van toelichting (zie Nr 2), opgesteld door het Tribunaat om iedere onderwerping van de wettelijke beheerder aan het toezicht van familieraad of toezienende voogd over boord te werpen. Een arrest van Verbreking d.d. 9 Juli 1903 (Pas. 1903, I, 332) spreekt zich uit in dezelfde zin.

Twee andere beroepsarresten (Brussel, 16 Juni 1874, Pas. 1874, II, 307; Brussel, 30 Januari 1889, Pas. 1889, III, 189) behandelen de vraag of de vader kan overgaan tot daden van beschikking, waartoe een voogd machtiging van de familieraad en homologatie door de Rechtbank zou nodig hebben. Hier was de kwestie niet zo eenvoudig meer, daar de toelichting van het Tribunaat enkel negatief schijnt te wijzen op een uitsluiting van het voogdijregime, terwijl geen enkele verklaring of wettekst kon aangehaald worden, die met even zoveel woorden de rechtstreekse tussenkomst der Rechtbank voorschrijft, tussenkomst die nochtans absoluut noodzakelijk werd geacht om de belangen der minderjarigen te vrijwaren. Het Hof heeft niet gearzeld hierbij zijn houding te steunen op een tegenstrijdigheid, en tegen de uitdrukkelijke wilsuiting der voorbereidende werken in, waarop nochtans beroep wordt gedaan om de tussenkomst van de familieraad uit te schakelen, toch de wetsbepalingen betreffende de voogdij toepasselijk te verklaren op de wettelijke beheerder, in zoverre aldaar een tussenkomst der Rechtbank was voorzien.

8. — Wanneer men al de oplossingen aldus gegeven door Rechtsleer en Rechtspraak, aan het vraagstuk der bevoegdheid van de wettelijke beheerder, overschouwt, kan men een gevoel van onvoldaanheid niet onderdrukken. Geen enkele der voorgebrachte stellingen komt als volledig verantwoord voor.

9. — Waar LAURENT beweert dat de vader enkel daden van beheer kan stellen, en nooit tot daden van beschikking zou kunnen overgaan, zelfs niet mits voorafgaande machtiging, komt hij in strijd met formele verklaringen der voorbereidende werken.

In het verslag van Tribun HUGUET wordt inderdaad uitdrukkelijk gezegd dat het statuut der minderjarigen, zoals uitgewerkt in het Burgerlijk Wetboek, geen enkele nieuwigheid bevat:

« Ce n'est point une législation nouvelle qui vous » est soumise; ce n'est point un système nouveau » qui vous est présenté; c'est un choix de préceptes, » de maximes et de règles déjà éprouvés par l'expérience des siècles, et que la raison a justifiés depuis longtemps; c'est un choix fait, soit dans le » droit écrit, soit dans le droit coutumier, des meilleures institutions sur cette matière. » (8)

Welnu, aan de wettelijke beheerder iedere mogelijkheid onzeggen om te beschikken over goederen zijner kinderen, ware wel degelijk een nieuwigheid geweest, radicaal in strijd met al wat vóór 1803 in de wetgeving te dezer zake was gehuldigd. Het « Geschreven Recht » kende immers aan de vader een zelfstandig beschikkingsrecht toe, enkel onderworpen aan de voorwaarde der absolute noodzakelijkheid of onmiskenbaar nut van de verrichting. Zelfs geen voorafgaandelijke machtiging werd er vereist; alleen kon een onverrechtvaardigde vervreemding door het meerderjarig kind bestreden worden. (9)

Anderzijds voorzagen de Gewoonten de uitoefening van het beschikkingsrecht mits vooraf

gaandelijke machtiging door de gerechtelijke overheden. (10)

Waar de wetgevers zo duidelijk verklaard hebben dat zij niets nieuws hadden uitgedacht, is de leer van Laurent dan ook niet te verdedigen.

Zijn restrictieve stelling is bovendien ook nog onverenigbaar met de herhaalde verklaringen der voorbereidende werken dat de vader-wettelijke beheerder *meer is dan een voogd*, (11) en dat het regime der voogdij bedoeld is als een *strengere reglementering* dan het regime van wettelijk beheer, omdat de minderjarige toch minder overheidsbescherming behoeft zolang hij geniet van de zorgen van zijn beide ouders, zijn twee natuurlijke beschermers. (12)

Hoe dergelijke uiteenzettingen nu overeengebracht met de bewering dat de wet aan de wettelijke beheerder iedere mogelijkheid zou ontzeggen om tot daden van beschikking over te gaan, wanneer de voogd deze, mits naleving van zekere formaliteiten, stellen kan? — Hoe in die omstandigheden verklaard dat het kind, ten opzichte van noodzakelijke of voordelige verhandelingen van zijn eigen goederen, in een nadeliger toestand zou verkeren tijdens het leven van vader en moeder dan onder voogdij?

Al die tegenstrijdigheden kunnen niet weggecijferd worden door de nadruk die Laurent wil leggen op het gebruik van het woord « administrateur » in de tekst van art. 389.

Men doet gewoonlijk en terecht opmerken, dat die uitdrukking in het Burgerlijk Wetboek meermalen voorkomt, met verscheidene betekenissen. Nu gaat het om de goederen der afwezigen, dan om deze der pupillen, dan weer om het bezit der ontvoogde minderjarigen, dan weer om de eigen goederen van gehuwde vrouwen, of om goederen der huwelijks-gemeenschap, of ook nog om nalatenschappen, waarbij erfenamen ontbreken. Telkens zien we andere regelen van beheer en andere bevoegdheden van de beheerder. In al deze gevallen zijn wegen voorzien om tot daden van beschikking betreffende de beheerde goederen over te gaan. Waarop kan men zich dan steunen om, in strijd met duidelijke verklaringen der colleges belast met de voorbereiding der wet, in het gebruik van dit woord een absolute onverenigbaarheid te zien tussen het wettelijk beheer en het beschikkingsrecht? (13)

Maar die verafgoding van het woord « administrateur », aldus in abstracto beschouwd, is wellicht nog best te weerleggen door de opmerking dat de Code Civil de uitdrukking « administrateur » ten aanzien van minderjarigen toch niet uitgevonden heeft. De oude rechtsschrijvers, waarbij al de juristen die het Burgerlijk Wetboek uitwerkten, te leer waren gegaan, bezigden die uitdrukking sinds jaren om het geheel der functie van wettelijke beheerders en voogden aan te duiden, en vermeldden steeds als een der componenten van die functie, het beschikkingsrecht. Zo zegt b.v. de zeer gezaghebbende President Favre in zijn « Codex Fabrianus »:

« Non bene tutori comparatur pater in administratione bonorum filii, quamvis uterque sit legitimus administrator. Tutor enim, licet aë alienum urgeat, tamen pupilli rem sine decreto distrahere

» non potest. Pater potest, sive quia plus juris » habet qui non solum administrator est, sed etiam » fructuaris, sive quia multo minus suspecta patris » quam tutoris fides esse debet. » (14)

De rechtsterminologie van de tijd der codificatie laat dus niet toe het gebruik van de uitdrukking « beheerder » te beschouwen als een bewijs van volstrekte uitsluiting ener beschikkingsmacht, allerminst laat niets toe in het gebruik van dit woord een tegenstrijdigheid te zien met de duidelijke wilsuitingen, naar voren gebracht tijdens de inleidende besprekingen.

We kunnen dus met zekerheid besluiten dat de leer van Laurent dient afgewezen als strijdig met de wil van de wetgever.

10. — Hoe is het nu gelegen met de tegenovergestelde voorstelling, als zou de vader de vrije hand hebben « libera cum potestate »?

Ook deze interpretatie is strijdig met voorbereidende werken der wet, en meer bepaald met de toelichtingen die geleid hebben tot de inlassing van art. 389 in het Burgerlijk Wetboek.

Men herleze de volledige tekst hiervan zoals hij hoger werd aangehaald (Nr 2).

Bij eerste lectuur schijnt deze toelichting van het Tribunaat ietwat bevreemdend en de gedachtengang niet zonder tegenstrijdigheden. Eerst wordt met nadruk gezegd dat het niet te aanvaarden is, dat de vader zou onderworpen zijn aan de formaliteiten der voogdij, en achteraf wordt de voorgestelde wettekst afgesloten met een zin die verwijst naar sectie VIII, waar juist die formaliteiten worden voorgeschreven. Anderzijds wordt eerst gestreden voor een hogere waardigheid van de wettelijke beheerder ten overstaan van de voogd, en daarop verklaart men onmiddellijk dat hij *slechts* als beheerder kan beschouwd worden.

Al die onduidelikheden en tegenstrijdigheden zijn echter slechts schijn en vallen weg, zodra men de memorie van toelichting terugplaatst in haar rechtshistorisch kader.

Zoals we zoeven reeds aanstipten, kende Frankrijk inzake wettelijk beheer vóór de Code Civil twee wel onderscheiden regimes. In de streken van « Geschreven Recht » maakte men een scherp onderscheid tussen enerzijds de vader-wettelijke beheerder, die zelfstandig, zonder enige voorafgaandelijke machtiging over de goederen zijner kinderen mocht beschikken, waar dit nodig of nuttig was, en anderzijds de voogd, die in geen geval zonder overheidsmachtiging daden van beschikking mocht stellen. In de streken van Gewoonterecht onderwierp men echter beide beschermers der minderjarigen aan een zelfde regime van voorafgaandelijke machtiging en opgelegde vormen. (15)

Het wetsontwerp voorgelegd aan het Tribunaat voorzag geen bijzonder regime voor de vader-wettelijke beheerder. Het voorstel kwam dus neer op een integrale bevestiging van het Gewoonterecht.

Daartegen is nu verzet gekomen vanwege de juristen van het Tribunaat die zich beriepen op een strijdigheid met de « principes constamment regus », d.w.z. de algemene rechtsleer van de tijd, doordrongen vanromeinsrechtelijke begrippen, die men zuiver bewaard meende in het zg. « Geschreven Recht »

van Frankrijk. Het principe van het onderscheid vader/voogd moest te allen prijze gered worden en dit is dan ook het doel geweest van het voorgestelde amendement. Verder gingen de eisen van het Tribunaat echter niet: van het ogenblik af dat de vader maar onttrokken werd aan het familiaal toezicht, was het hoofdbeginsel toch gaaf, en kon voor het overige de verplichting van voorafgaandelijke machtiging toch gemeen blijven aan beide rechtstoestanden, vaderlijke macht en voogdij. Vandaar die verwijzing in fine naar de (vanzelfsprekend niet strijdige) bepalingen van sectie VIII.

Volledige terugkeer naar de absolute vadermacht van het « geschreven recht » is door de opstellers van het amendement voorzeker niet gewild geweest. Dit blijkt niet alleen uit de aanvaarde verwijzing naar de voogdijregels, maar ook uit de nadruk die erop gelegd werd, dat de vader *alleen* moest zijn: beheerder-administrateur «... le véritable titre du père, et le seul qu'il puisse avoir...». Wordt dus uitgesloten de titel «voogd», die wegens het stilzwijgen van het oorspronkelijk ontwerp aan de vader zou toegekomen zijn, maar ook de titel «eigenaar» waarmede de rechtsterminologie van de tijd de toestand van de wettelijke beheerder in het geschreven recht kenmerkte. (16)

Dé Conseil d'Etat heeft het amendement van het Tribunaat in het officieel ontwerp opgenomen, na de laatste zin van het voorgestelde artikel te hebben geschrapt. Die schrapping kan echter geen principiële wijziging beduid hebben aan de stelling van het Tribunaat, vermits de definitieve, verkorte tekst zonder commentaar opnieuw aan dit lichaam werd voorgelegd en aldaar zonder opmerkingen goedgekeurd. De ware betekenis van die tekstzuivering is trouwens zeer opvallend: afgescheiden van de memorie van toelichting van het Tribunaat, was de geschrapte zin misleidend en liep men gevaar door een verkeerde interpretatie juist die volledige gelijkstelling te zien huldigen, die men er uitdrukkelijk wilde door uitschakelen.

Iedereen bleef zich echter wel bewust van het enige punt waarom het ging: het principe van het onderscheid vader/voogd behouden door de wettelijke beheerder aan mindere formaliteiten te binden. Vandaar dat, bij het voordragen van de definitieve tekst voor het Corps législatif, Berlier het (latere) artikel 389 eenvoudig inleidde als volgt:

« Tout mineur n'est pas nécessairement en tutelle; celui dont les père et mère sont vivants trouve en eux des protecteurs naturels, et s'il a quelques biens personnels, l'administration en appartient à son père.

» La tutelle commence au décès du père ou de la mère; car alors, en perdant un de ses protecteurs naturels, le mineur réclame déjà une protection plus spéciale de la loi. » (17)

11. — Dit kort overzicht van het ontstaan van art. 389, met inachtneming van de rechtshistorische achtergrond van het amendement bevat de sleutel van gans het vraagstuk dat we hier behandelen.

Negatief toont het ons aan dat ook de leer der libera potestas inzake wettelijk beheer strijdig is met de duidelijke wil van de wetgever. De wet is hier inderdaad duidelijk gesteund geweest op het

Gewoonterecht, en niet op het « Geschreven Recht », waarvan de leer der libera potestas daarentegen de integrale overname is. Het enige element dat ons van het geschreven recht is overgebleven betreft het principiële onderscheid vader/voogd, concreet uitgewerkt in de onttrekking van de wettelijke beheerder aan het toezicht der familieoverheden. Voor het overige is het stelsel van de Costumen onaangetroffen gebleven: alle daden kunnen door de beschermers der minderjarigen gesteld worden, maar voor de gewichtigste, voor de daden van beschikking blijft het beginsel der voorafgaandelijke machtiging van toepassing.

Meteen hebben we, positief, de verklaring van de wettelijke regel van art. 389: « administrateur » is gebruikt in de zin der oude Gewoonten. Het is een uitdrukking met een gans eigen begripsinhoud: zij wijst op een functie, een ambt van beschermer van minderjarigen, waarmede sinds eeuwen het gerechtelijk toezicht als het ware mede vergroeid was. Het Gewoonterecht kende geen beheerder die niet aan het toezicht der rechterlijke macht onderworpen was, en wanneer de Code Civil hier de gewoonterechtelijke regel heeft bekrachtigd, heeft hij met de oude terminologie vanzelfsprekend ook de oude begripsinhoud overgenomen.

12. — Men zal des te minder bezwaren kunnen opperen tegen die rijke begripsinhoud van de term « administrateur » gebezigd door art. 389, daar wij op meerdere andere plaatsen van het Wetboek een soortgelijk verschijnsel ontmoeten.

Er zijn inderdaad ook « beheerders » voorzien voor de goederen der afwezigen (art. 112 BWB) en voor het patrimonium van verweerders in een procedure van ontzetting (art. 497 B.W.B.). Hier ook heeft de wet nergens hun bevoegdheden opgesomd, en de interpretatie van Laurent zou er logisch moeten toe leiden hun mogelijke opdracht enkel te beperken tot de daden van beheer *stricto sensu*. Zien we echter niet dat Rechtspraak en Rechtsleer — Laurent inbegrepen! — voor de overgrote meerderheid verklaren dat alle noodzakelijke daden door deze « beheerder » zullen kunnen gesteld worden, zelfs al betreft het ware beschikkingen! De gewone taak van die lasthebbers zal er in bestaan te beheren *stricto sensu*, maar, mits telkens een bijzondere machtiging te verkrijgen van de Rechtbank, zullen zij ook mogen overgaan tot de vereemdingen, nodig om de belangen van de beschermde afwezige of onbekwame afdoende te vrijwaren. (18)

Deze interpretatie is nu slechts verdedigbaar, zo men aanneemt, dat de door de wet gebezigde termen: « administration » — « administrateur », ook hier werden overgenomen met een sinds eeuwen gekende begripsinhoud: een functie, die het openbaar belang raakt, en daarom een bevoegdheid medebrengt tot het stellen van alle daden, nodig om dit ambt behoorlijk uit te oefenen, maar met een bijzonder gerechtelijk toezicht voor de meest belangrijke verrichtingen. — Is het dan nog te betwijfelen dat wij voor de wettelijke beheerder van minderjarigen (ook een functie die traditioneel beschouwd wordt als rakende het openbaar belang)

met dezelfde bewoordingen, ook dezelfde bedoelingen aan de wetgever moeten toeschrijven?

13. — Ten slotte weze nog opgemerkt dat ook logisch geen andere oplossing mogelijk is. Er zijn slechts drie oplossingen denkbaar: ofwel kan de wettelijke beheerder nooit daden van beschikking stellen, ofwel kan hij het altijd vrij doen, ofwel kan hij het slechts doen mits machtiging. Verwerpt men de twee eerste mogelijkheden (en wij hebben gezien dat de wetgevers van de Code Civil dit zeker hebben gedaan) dan dringt de derde regeling zich dringend op. En dat de rechtbank bevoegd zal zijn om de nodige machtiging te verstrekken vloeit — afgezien zelfs van de hierboven aangegeven rechts-historische argumenten — noodzakelijk voort uit het feit dat ons rechtsstelsel enkel de tussenkomst der rechterlijke macht inzake private rechten in het algemeen, en belangen van minderjarigen in het bijzonder, huldigt (19)

14. — Uit het voorgaande is ons oordeel over de heersende Rechtspraak gemakkelijk af te leiden. Haar principiële houding (we zullen hierna nog moeten terugkomen op zekere bepaalde oplossingen) is volledig in overeenstemming met de wet. Waar zij echter gemeend heeft voor het stelsel der verplichte voorafgaandelijke machtiging steun te moeten zoeken in een analogische toepassing van wetsbepalingen betreffende de voogdij, is haar motivering verkeerd en overbodig.

Verkeerd, omdat aldus tegenspraak wordt geschapen met de duidelijk uitgedrukte wil van Tribunaat en Conseil d'Etat.

Overbodig, omdat de tekst van art. 389 op zich zelf volstaat om de bevoegdheid tot machtiging toekomend aan de Rechtbank te gronden. Het volstaat de tekst van art. 389 te lezen met het oog op de terminologie van 1803 en zich niet te laten misleiden door achteraf opgekomen wijzigingen in het woordgebruik. (20)

15. — Na een bevestigend antwoord te hebben gegeven op de vraag of de wettelijke beheerder kan overgaan tot daden van beschikking betreffende de goederen zijner minderjarige kinderen, en na aangeduid te hebben dat hiertoe echter een voorafgaandelijke gerechtelijke machtiging noodzakelijk is, komen we voor het tweede vraagstuk te staan: waar ligt juist de grens tussen het gebied waar de vader zich vrij bewegen kan krachtens zijn wettelijke opdracht, en het terrein waarvan het betreden onderworpen is aan het toezicht van de Rechtbank?

16. — Ook voor deze vraag zullen we het antwoord vinden in meerdere passages der Memoriën van Toelichting van 1803.

Het hoofdbeginsel dat werd vastgesteld luidt dat de vader nooit in macht ondergeschikt mag zijn aan de voogd (zie hoger nr 9) en dat hij meer bepaald onttrokken is aan ieder toezicht van familieoverheden (zie hoger nr 10).

De uitdrukkelijke verklaringen van de Wetgever desaan gaande zijn van het hoogste belang, want zij duiden erop dat de abstracte grenslijn daden van beheer/daden van beschikking, niet noodzakelijk zal overeenkomen met de scheidslijn vrij gebied/machtigingsgebied, geldend voor de wette-

lijke beheerder. Wij kunnen dus wel als zeer algemene leidraad nemen het principe (dat we terugvinden voor alle beheerders van andermans goederen) dat niet eigenmachtig kan opgetreden worden zodra het gaat om daden van beschikking, maar we zullen er voor de wettelijke beheerder het correctief moeten bijvoegen dat ongeacht de aard der handeling, deze zelfstandig door de vader zal mogen gesteld worden indien de voogd hiertoe alleen of mits het enkele familietoezicht kan overgaan.

Meer acht mogen we echter op de wetsartikels die het beheer van de voogd regelen, niet slaan, en meer bepaald zou het strijdig zijn met de voorbereidende werken enig voorschrift betreffende de voogdij, al was het maar analogisch, op het wettelijk beheer toe te passen (zie hoger nr 2).

Laten wij, aan de hand van het genuanceerde criterium dat ons aldus door de voorbereidende werken is aan de hand gedaan, bepaalde rechtshandelingen nader beschouwen. Er zal hierbij gelegenheid ontstaan om op te merken dat zelfs de traditionele theorie en rechtspraak, hier en daar nog verkeerd zijn gelopen.

17. — We kunnen al onmiddellijk een hele reeks rechtshandelingen ter zijde schuiven, die geen moeilijkheden bieden. Het zijn deze die de vader zelfstandig mag stellen omdat de voogd hiertoe alleen, of mits machtiging van de familieraad bevoegd is.

Aldus mag de vader eigenmachtig:

- daden stellen van louter beheer, zoals: be-warende maatregelen (hypothecaire inschrijving — stuiting van verjaring e.d.); betaling van opvorderbare schulden (21); onderhoud der goederen; in ontvangst nemen van goederen toebehorende aan de minderjarigen (22); enz.
- zich laten helpen door bezoldigde beheerders (art. 454);
- een nalatenschap verwerpen of aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving (art. 461);
- een verworpen nalatenschap alsnog aanvaarden, die niet reeds door een ander werd aanvaard (art. 462);
- een schenking aanvaarden (art. 463);
- onroerende rechtsoverdrachten instellen of erin berusten (art. 464);
- optreden voor deling van nalatenschappen, als eiser of als verweerder (art. 465). (24)

Voor nadere details verwijzen wij naar de uiteenzettingen der auteurs betreffende de voogdij. Een bijzondere nadruk moet echter gelegd worden op het feit, dat de gewichtige ommekeer der Rechtspraak die het arrest van verbreking d.d. 6 Mei 1943 (Pas. 1943, I, 161) voor het beheer der voogden heeft betekend, natuurlijk ook zijn weerslag heeft op de bepaling der bevoegdheden van de zelfstandig optredende vader. Daar de voogd onbevoegd werd verklaard om, zonder voorafgaandelijke machtiging van familieraad en Rechtbank, daden van beschikking te stellen, zelfs waar het enkel gaat om roerende goederen van de pupil, is ook de vrije macht van de wettelijke beheerder tot dergelijke daden niet uit te breiden. (25)

Ten slotte weze ook nog opgemerkt dat de ont-

trekking van de vader aan het familietoezicht in bepaalde gevallen aan de voogd opgelegd, natuurlijk niets verandert aan de toepasselijkheid van andere voorschriften, elders in de wet vervat, en die tot de openbare orde behoren.

Aldus staat het buiten kijf dat een deling van nalatenschap, waarin minderjarigen belangen hebben, steeds gerechtelijk zal moeten geschieden (art. 838 BWB) en dat de vader, niettegenstaande de bepaling van art. 450, derde lid, niet zonder meer goederen van zijn minderjarig kind in pacht mag nemen. Hij zal dit slechts kunnen mits tussenkomst van een beheerder ad hoc, aan te stellen door de Rechtbank. (26)

18. — Voor die bepaalde rechtshandelingen, waarvoor het Burgerlijk Wetboek inzake voogdij tussenkomst van familieraad en Rechtbank voorziet, zal er ook geen moeilijkheid zijn om de rechtstoestand van de wettelijke beheerder te bepalen.

— Vervreemding van roerende goederen van de pupil zoals beurswaarden (27) die niet kunnen beschouwd worden als daden van louter beheer (zoals bv. verkopen van vruchten van een landgoed);

— Leningen opnemen, onroerende goederen vervreemden of met hypotheek bezwaren (art. 457 en 458); (28)

— Dadingen aangaan (art. 467); (29)

Al deze rechtshandelingen zal de vader slechts kunnen verrichten mits voorafgaandelijke machtiging door de Rechtbank. Het zijn inderdaad allemaal daden van beschikking, en de werking van het algemeen beginsel wordt niet gehinderd door enige uitsluiting van gerechtelijke tussenkomst voor de voogd.

Maar er kan van de vader niet meer vereist worden dan die gerechtelijke machtiging, die haar grondslag uitsluitend vindt in de bepaling van art. 389 (zie hoger nr. 11 en 2).

En hier moeten we vaststellen hoe vele Rechtbanken, door een ongewettigd en overbodig beroep te doen op analogische toepassing der wetsbepalingen aangaande de voogdij, om hun tussenkomst tot machtiging te gronden, er logisch toe gebracht werden ook in hun beslissend gedeelte tegen de voorbereidende werken te zondigen door alle formaliteiten der voogdij, die geen eigenlijk familietoezicht daargestelden op de wettelijke beheerder toepasselijk te maken.

Aldus zien wij vele uitspraken (30) de geldigheid ener dading voor de vader afhankelijk stellen niet alleen van een voorafgaandelijke gerechtelijke machtiging, maar ook van het advies der drie rechtsgeleerden voorgeschreven door art. 467 BWB. Deze beslissingen zijn strijdig met het zelfstandig karakter van art. 389, gewild door de wetgever. (31)

De wet is trouwer nageleefd door een vonnis der Rechtbank te Brussel dd. 2 Maart 1889 (Pas. 1889, III, 283), waar gewezen wordt op dit zelfstandig karakter om een ten overvloede verwekte beslissing van de familieraad als onwettig en dus nietig te verklaren. (32)

Om diezelfde reden moet ook het Parket iedere vraag tot benoeming van drie juristen, ter beoor-

deling van een ontwerp van dading, voorgenomen door een wettelijke beheerder, als zonder wettelijke grond afwijzen.

19. — Dit zelfstandig karakter van art. 389 zal ook terdege moeten in het oog gehouden worden om een derde soort rechtshandelingen te beoordelen, deze nl. die aan de voogd absoluut verboden zijn.

Doorgaans beperkt men er zich toe op algemene wijze te verklaren: de voogd mag het niet DUS mag de wettelijke beheerder het ook niet (33), maar deze redenering is gesteund op een overdraging van voorschriften betreffende de voogdij in het raam van het wettelijk beheer, en druist dus in tegen de wil van de wetgever.

De juiste houding bestaat in het afzonderlijk beoordelen van ieder geval.

De daden die aan de voogd absoluut verboden zijn, kan men onderverdelen in drie groepen:

- 1) deze die verboden zijn wegens hun essentiële onverenigbaarheid met de zending van beschermer der minderjarigen;
- 2) deze die verboden zijn door uitdrukkelijke teksten betreffende het voogdijregime;
- 3) deze die uitgesloten zijn door andere wetsbepalingen.

De eerste groep vindt zijn bestaansreden in het feit dat de voogd toch altijd bewindvoerder blijft over andermans goederen, en hoe uitgestrekt men die rol ook achtte, nooit kan er sprake zijn van iets anders dan bewaren, doen opbrengen of vermeerderen van die goederen. Louter verarmende rechtshandelingen, zoals schenkingen bv. zijn absoluut uitgesloten. Hetzelfde algemeen beginsel zal toepasselijk zijn op de vader-wettelijke beheerder, en het zal voor hem practisch zelfs de enige algemene maatstaf daarstellen om uit te maken welke rechtshandelingen hem volledig verboden zijn.

De tweede groep voorzien inzake voogdij, is inderdaad als dusdanig voor de vader onbestaande, vermits de bijzondere verbodsbepalingen van het voogdijregime niet op het wettelijk beheer transponeerbaar zijn.

De derde groep omvat betrekkelijk weinige gevallen, die telkens aan de hand der bijzondere wetgeving zullen moeten beoordeeld worden.

Uit het voorgaande kan men reeds vermoeden dat er sommige rechtshandelingen zijn gevonden die onder een voogdijregime niet kunnen gesteld worden, maar waarvoor de vader-wettelijke beheerder wel zal mogen optreden.

20. — Laten wij enige concrete gevallen nader beschouwen:

A: — De aanvaarding van of de verzaking aan nalatenschappen.

Een punt staat al onmiddellijk vast: vermits de voogd met de enkele toelating van de familieraad een nalatenschap mag verwerpen, of deze aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving (art. 461 B.W.B.) zal de vader zulks geldig op eigen gezag kunnen doen (34).

Kan hij echter verder gaan, en doen wat de voogd nooit zal mogen, nl. een nalatenschap zuiver aanvaarden?

De vraag is van belang, want een bevestigend antwoord zou toelaten tijdens het wettelijk beheer te ontkomen aan een toestand, door de wet gewild voor de voogdij, maar veelal gehekelde door de Rechtsleer.

Er zijn inderdaad vele gevallen, waar geen enkel gevaar in een zuivere aanvaarding gelegen is: deficitaire nalatenschappen kunnen toch wel tot de uitzonderingen gerekend worden. Maar zodra de zuivere aanvaarding geen gevaar oplevert, wordt de aanvaarding onder voorrecht een nadeel. Zij brengt immers formaliteiten, lasten en verantwoordelijkheid mede, die, waar de nalatenschap batig is (35), totaal overbodig en dus onzinnig zijn.

Merken we, vooraleer verder te gaan, op dat de hier gestelde vraag goed onderscheiden en voorafgaand is ten opzichte van een andere kwestie, nl. deze te weten of de vader hier alleen op eigen gezag, of slechts mits machtiging kan optreden.

De eerste vraag moet voorzeker bevestigend beantwoord worden: onder een regime van wettelijk beheer kan een nalatenschap toekomende aan een minderjarige zuiver aanvaard worden.

Het gaat niet op deze stelling te bekampen aan de hand van het verbod vervat in art. 461 BWB (36): dit artikel maakt deel uit van sectie VIII van het Hoofdstuk betreffende de voogdij en we hebben gezien dat de toepasselijkheid van de bepalingen dezer sectie op het wettelijk beheer op een ondubbelzinnige wijze werd uitgesloten door de Conseil d'Etat.

Geen enkele andere uitdrukkelijke wetsbepaling verbiedt de vader deze rechtshandeling te stellen. Alleen het algemeen beginsel blijft dus als maatstaf over, en de zuivere aanvaarding ener nalatenschap is zeker op zich zelf geen daad die strijdig is met de rol van een bewindvoerder over andermans goederen. Men kan natuurlijk steeds aanmerken dat deze verrichting verkeerd kan uitlopen, dat onverwachte schulden het patrimonium van het kind kunnen aantasten *ultra vires successionis*, maar dit is enkel een kwestie van risico dat de essentiële aard der verrichting niet kan wijzigen. Uiteraard is de aanvaarding erop gericht het patrimonium van de minderjarige te verrijken. Ook aan andere rechtshandelingen, die de vader soms gemachtigd zal worden te stellen, (vervreemding van onroerende goederen bijv.) zijn risico's verboden (nakomende muntontwaarding bv.): toch zal niemand er aan denken die rechtshandelingen als onverenigbaar met het wettelijk beheer te beschouwen. De enige rol die het element risico kan spelen is het opleggen ener bijzondere waakzaamheid aan de bewindvoerders, en gebeurlijk een verwekken van verantwoordelijkheden en verplichtingen tot schadevergoeding ingeval van klaarblijkende onvoorzichtigheden.

Het staat dus vast dat de vader wel degelijk voor zijn minderjarig kind een nalatenschap zuiver kan aanvaarden. Anderzijds moet men echter ook besluiten dat hij dit enkel zal kunnen mits machtiging door de Rechtbank.

Inderdaad, vermits de voogd tot die daad nooit kan overgaan, bestaat er ter zake geen enkele beperking aan het algemeen criterium dat gerech-

telijke machtiging nodig is voor alle rechtshandelingen die het zuiver beheer te buiten gaan (zie hoger nr 16) en een zuivere aanvaarding ligt zeker buiten het gebied van gewoon beheer (37).

We kunnen als slotsom dus de rechtstoestand van de vader - wettelijk beheerder ten opzichte der nalatenschappen toekomende aan zijn minderjarige kinderen, als volgt weergeven: — eigenmachtige bevoegdheid om te verwerpen of te aanvaarden onder voorrecht; — recht om zuiver te aanvaarden mits voorafgaandelijke machtiging van de Rechtbank.

21. — B: — Contracten tussen de minderjarige en zijn wettelijke beschermer.

Deze rechtshandelingen, hoe gevaarlijk zij voor de minderjarige ook zijn kunnen, zijn op zichzelf beschouwd, in beginsel tijdens een voogdij niet absoluut verboden.

Nooit zal het echter de voogd zelf toegelaten zijn hierbij de pupil te vertegenwoordigen. Dit verbod vloeit voort uit de algemene rechtsregel: *Nemo potest auctor esse in rem suam*, die nergens door de wet zo algemeen wordt uitgedrukt, maar waarvan het bestaan vast blijkt uit verschillende concrete toepassingen van het Burgerlijk Wetboek (38). Steeds zal de minderjarige hierbij moeten vertegenwoordigd worden door de toeziende voogd (art. 420 BWB), bijgestaan door een toeziende voogd ad hoc (39).

Bovendien verbieden bijzondere wetsbepalingen zekere welomschreven verhandelingen tussen voogd en pupil, zelfs al zou hiervoor een bijzondere vertegenwoordiger voor de minderjarige kunnen optreden. Het geldt hier het aankopen van goederen toebehorende aan de minderjarige en het verwerven van schuldvorderingen tegen hem (art. 450, derde lid en art. 1596 BWB).

In feite is de voogd dus voor alle overeenkomsten tussen de minderjarige en hemzelf, machteloos *qualitate qua*. Daar waar de rechtshandeling op zichzelf niet verboden is, moet inderdaad een ander als tijdelijke voogd optreden om de belangen van de pupil te vertegenwoordigen.

De toestand van de wettelijke beheerder is vrijwel dezelfde: nooit zal hij in dergelijk contract alleen kunnen optreden, en eerst voor zichzelf, daarna voor zijn kind tekenen.

De regel van de onverenigbaarheden is inderdaad op alle lasthebbers zonder enig onderscheid, zowel wettelijke als overeenkomstelijke, van toepassing. Er is enkel verschil met de rechtstoestand van de voogd, doordat de benoeming van een beheerder ad hoc door de Rechtbank voldoende zal zijn, zonder dat hieraan nog een toeziende voogd zou moeten toegevoegd worden: deze functie bestaat inderdaad niet onder een regime van wettelijk beheer. Bovendien is voor de vader geen enkele soort overeenkomsten met de minderjarige op zichzelf absoluut verboden: art. 450 is niet van toepassing, vermits het thuis hoort in de uitgesloten sectie VIII en art. 1596 is niet vatbaar voor analogische uitbreiding wegens het principe der strikte interpretatie van de wettelijk voorgeschreven onbevoegdheden (40).

22. — C : — Scheidsrechterlijke overeenkomsten.

Deze kwestie brengt ons eigenlijk buiten het terrein van het Burgerlijk Wetboek, want de bevoegdheid inzake scheidsrechterlijke overeenkomst is geregeld door art. 1003 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging : mogen slechts een scheidsrechterlijke overeenkomst aangaan deze personen die een vrij beschikkingsrecht bezitten over de goederen waarop het scheidsrechterlijk contract betrekking heeft.

Er rijst geen vraagstuk van onderscheid tussen wettelijke beheerder en voogd, vermits deze wetsbepaling buiten het kader ligt der eigenlijke voogdijregeling. Vader en voogd zijn er gelijkkelijk aan onderworpen. In hun hoedanigheid van beheerder van andermans goederen hebben zij geen vrij beschikkingsrecht over het patrimonium der minderjarigen, en zijn zij dienvolgens onbevoegd om hierover een compromis te sluiten.

De meeste schrijvers beperken zich tot deze absolute bevestiging (41).

Teneinde misverstanden te voorkomen is het echter niet van belang ontbloot er op te wijzen dat voor de wettelijke beheerder die onbekwaamheid zich niet uitstrekt tot scheidsrechterlijke overeenkomsten betreffende de opbrengsten van de goederen der minderjarigen, waarover hij als wettelijk vruchtgebruiker vrij beschikkingsrecht geniet (42).

23. — D : — Rechtshandelingen die het kind verbinden voor een langere duur dan de minderjarigheid.

De volksmening ziet doorgaans in deze categorie rechtshandelingen, daden die door de wettelijke vertegenwoordiger van het kind niet kunnen gesteld worden, of althans zonder uitwerking zijn zodra het kind de meerderjarigheid heeft bereikt. Iedereen die rechtspraktijk heeft gehad, zal weten mede te spreken van deze zeer verspreide opvatting. Ook de rechtspraak vertoont sporen van deze mening (43).

Een gezaghebbend auteur als De Page neemt ze eveneens over (I, nr 803 in fine).

Het komt er echter in rechtsaangelegenheden niet op aan te bevestigen, er moet bewezen worden dat de wet werkelijk aldus luidt, en wanneer we dit punt gaan nakijken, staan we voor zonderlinge uiteenzettingen.

De ongeldigheid der rechtshandeling zou voortvloeien uit de bepaling dat het wettelijk beheer en de voogdij alleszins eindigen bij de meerderjarigheid van het kind (art. 389 en 390 BWB). Deze staving is zonder waarde : het komt er inderdaad niet op aan te weten wanneer de opdracht van de wettelijke beschermer een einde neemt, de vraag is juist of het einde van de ambtsduur ook het verval medebrengt van de gevolgen der handelingen gesteld gedurende die periode. We merken trouwens onmiddellijk op dat de voorstanders der volksmening zich zelf niet op vaste grond voelen, want zij aanvaarden steeds zekere beperkingen zoals huurcontracten van minder dan negen jaar, verzekeringsovereenkomsten e.d., maar blijven volledig in gebreke om die uitzonderingen te verrechtvaardigen.

De werkelijkheid is dat, in concrete gevallen die te beoordelen waren, de vraag helemaal verkeerd werd gesteld.

Het bereiken der meerderjarigheid is zonder enige weerslag op de geldigheid ener rechtshandeling gesteld door de wettelijke beschermer.

In tegenstelling met het oude recht, waar de meerderjarige altijd de daden van zijn vroegere voogd kon aanvallen, — en het zijn reminiscenties van die oude regeling die thans nog de volksmening voeden — is thans als beginsel gesteld dat alle daden door de wettelijke beschermer gesteld binnen het kader van zijn bevoegdheid het kind binden, alsof dit zelf geldig ware opgetreden. Zulks vloeit voort uit art. 1314 BWB : « Wanneer de vormen, » die ten aanzien van minderjarigen of van ontzette » personen vereist zijn, hetzij voor de vervreemding » van onroerende goederen, hetzij bij de verdeling » van een nalatenschap, in acht genomen werden, » worden die minderjarigen of ontzette personen » met betrekking tot die handelingen beschouwd » alsof zij die verricht hadden tijdens hun meerder- » jarigheid of vóór hun ontzetting. »

De algemene betekenis van deze wettekst is algemeen aanvaard door de Rechtsleer (44), en meer in 't bijzonder door De Page, die over deze kwestie een uitstekende uiteenzetting geeft (II, nr 18 en 24) (45).

De enige vraag die dus kan oprijzen ten opzichte van rechtshandelingen die er op gericht zijn de minderjarige te blijven verbinden na zijn minderjarigheid, is te weten of die rechtshandeling door de wettelijke beschermer werd gesteld binnen de grenzen zijner bevoegdheid, wat dus gebeurlijk wil zeggen, met de nodige voorafgaande machtiging. Kan die vraag bevestigend beantwoord worden, dan is geen twijfel mogelijk : de meerderjarige blijft gehouden alsof hij zelf geldig de verbintenis had opgenomen. Werd er bij het stellen van die rechtshandeling door de vader of voogd een fout begaan, dan kan wel een kwestie van verantwoordelijkheid en schadevergoeding ontstaan, maar tegenover derden blijft de meerderjarige gebonden. Wanneer men het probleem aldus in zijn ware vorm stelt, vallen dan meteen ook alle moeilijkheden weg om de zg. uitzonderingen te verrechtvaardigen zonder zijn toevlucht te moeten nemen tot holle bevestigingen of juridische spitsvondigheden.

24. — Er blijft ons, om deze studie te besluiten, enkel over even na te gaan welke de gevolgen zijn van daden, door de vader gesteld buiten het kader zijner bevoegdheid, b.v. volledig verboden daden zoals schenkingen, of zelfstandig doorgevoerde verrichtingen, waarvoor regelmatig de gerechtelijke machtiging ware vereist geweest.

Deze daden zijn nietig, zonder dat men er zich moet om bekommeren of zij voor de minderjarige voordelig of nadelig waren. Die nietigheid is echter slechts betrekkelijk daar het enkel om private belangen gaat. Zij kan dus enkel ingeroepen worden door het bekwaam geworden kind, of diens erfgenamen, en is vatbaar voor verzaking door uitdrukkelijke of stilzwijgende bevestiging der nietige verrichting (46).

- (1) Fenet, « Travaux préparatoires du Code Civil », X, p. 608-609.
- (2) « Principes de droit civil », IV, Nrs. 301 v.v.
- (3) Zie zijn eigen bekentenis o.c., IV, nr. 314.
- (4) Zie M. F. « Quelques observations sur la puissance paternelle selon le Code Napoléon » in « Revue de droit belge », I, 1886-1890, blz. 815 v.v.; Butaye, « Dissertation sur l'étendue des pouvoirs des père et mère, administrateurs légaux des biens de leurs enfants » in « Revue pratique not. » 1898, blz. 284-296; Schicks et Vaninsterbeek, « Traité formulaire de la pratique notariale », I, blz. 259 v.v..
- (5) Arntz, « Cours de droit civil », I, nrs. 670-672. — F. Rodenbach, « Dissertation » in Rec. gén. 1896, n° 12.883. — De Page, « Traité élémentaire de droit civil belge », I, nrs. 800-801. — Kluyskens, « Beginselen van Burgerlijk Recht », VII, nr. 630. — R. Pivet, « La disposition des biens mobiliers des mineurs et l'arrêt du 6 mai 1943 », in Rev. prat. not., 1944, blz. 98-107. — Dabin, « Le contrôle de la puissance paternelle », nr. 19, in J. T. 1947, blz. 35.
- (6) Zie b.v. Huc, « Commentaire du Code civil », III, nrs. 240-249; Marcadé, « Eléments de droit civil français », II, blz. 157 v.v.
- (7) Brussel, 13 déc. 1884, Pas. 1885, III, 73. — H.R.B. Brussel, 27 Sept. 1888, J. T. 1889, p. 124. — Brussel, 2 Maart 1889, Pas. 1889, III, 283. — Brugge, 14 Sept. 1889, J. T. 1890, p. 75. — Brussel, 14 Mei 1890, Pas. 1890, II, 408. — Luik, 18 Dec. 1891, Pas. 1892, III, 112. — Mons, 29 Jan. 1892, Cl. et B., 1892, p. 527; Pas. 1892, III, 305. — Verviers, 7 Juni 1893, Cl. et B. 1893, p. 1004. — Vredegh, Thielt, 5 Oct. 1893, Cl. et B., 1893, p. 1030. — Charleroi, 17 déc. 1895, J. T. 1896, p. 295. — Charleroi, 27 Mei 1905, Pas. 1905, III, 277.
- (8) Fenet, « Travaux préparatoires du Code civil », X, blz. 649.
- (9) Merlin, « Questions de droit » V° Usufruit paternel, par. 1, blz. 313.
- (10) Merlin, « Répertoire de jurisprudence ». V° Puissance paternelle, section IV, n° 11; E. Defacqz, « Ancien droit Belgique », I, p. 435.
- (11) Zie verklaring van Cambacérès, in Fenet, « Travaux préparatoires du Code Civil », X, blz. 545.
- (12) Zie uiteenzetting van Berlier, in Fenet, *ibid.*, blz. 639.
- (13) Zie o.m. « Revue du droit belge », I, 1886-1890, blz. 849-850.
- (14) Merlin, « Questions de droit », V° Usufruit paternel, par. 1, p. 313; zie ook « Revue de droit belge », I, 1886-1890, blz. 856.
- (15) Merlin, « Répertoire de Jurisprudence », V° Puissance paternelle, sect. IV, n° 11. — V° Mineur, par. III, nrs 1 - 3. « Questions de Droit » V° Usufruit paternel, par. I. — E. Defacqz, « Ancien droit Belgique », I, blz. 435 en 503/504.
- (16) Merlin, « Répertoire de jurisprudence », V° Puissance paternelle, section IV, n° 14.
- (17) Fenet, « Travaux préparatoire du Code Civil », X, blz. 639.
- (18) Laurent, II, n° 142 in fine (waarbij te letten is op de tegenspraak met n° 141 in fine) — V, n° 272; Arntz, I, nrs 203 en 790; De Page, I, n° 484 — II, n° 346; Kluyskens, VII, nrs 173 en 800; Marcadé, I, blz. 269 en 399 — contra voor wat betreft voorlopige beheerder van verweerder in procedure van ontzetting: *ibid.* II, blz. 314 en 327; Huc, contra voor wat betreft, voorlopig beheer der vermoedelijk afwezigen, I, nr 402. — Sic voor wat betreft procedure van ont-

zetting: *ibid.*, III, n° 511; Planiol et Ripert, *Traité élémentaire de droit civil*, I, nrs 623 en 2039.

(19) Zie desaangaande voor een verwant probleem: J. Dabin, *Le contrôle de la puissance paternelle*, nrs 11 en 12, in J.T. 1947, blz. 21-23.

(20) Hier weze aangemerkt hoe de officiële vertaling van het Burgerlijk Wetboek, door de voorkeur te geven aan de uitdrukking « bewindvoerder », de ware betekenis van de oorspronkelijke fransé tekst meer heeft benaderd dan het geval zou geweest zijn met een vertaling van « administrateur » door « beheerder ».

(21) Brussel, 13 Dec. 1884, Pas. 1885 III, 73.

(22) V., 9 Juli 1903, Pas. 1903, I, 332.

(23) Vredegh, Thielt, 5 Oct., 1893, Cl. et B., XLI, 1029.

(24) Tongeren, 13 April 1880, Cl. et B., XXIX, 1.

(25) R. Pivet, *La disposition des biens mobiliers des mineurs et l'arrêt du 6 mai 1943*, par. V, in Rev. prat. not., 1944 bl. 106-107.

(26) Toepassing van het algemeen beginsel: *Nemo potest auctor esse in rem suam*. Zie desaangaande De Page, I, n° 802 - II, n° 4bis - IV, n° 67 - 70; Zie ook Brussel, 13 Dec. 1884 Pas. 1885 III 73; zie verder onze uiteenzetting n° 21.

(27) V., 6 Mei 1943, Pas. 1943 I 161.

(28) Brussel, 16 Juni 1874 Pas. 1874, II, 307; Brussel, 30 Jan. 1889 Pas. 1889, II, 189; Brugge, 14 Sept. 1889, J. T. 1890, blz. 75; Hoei, 20 Mei 1897, J. T. 1897, blz. 1016.

(29) Brussel, 27 Sept. 1888, J. T. 1889, blz. 124; Brussel, 14 Mei 1890 Pas. 1890, II 408; Luik, 18 Dec. 1891 Pas. 1892, III, 112; Verviers, 7 Juni 1893, Cl. et B., XLI blz. 1004; Charleroi 17 Dec. 1895, J. T. 1896 blz. 295; Charleroi, 27 Mei 1905, Pas. 1905, III, 277.

(30) Zie de meeste beslissingen aangehaald in nota 29.

(31) Zie De Page I n° 800, nota 5 en Kluyskens VII, n° 630 in fine, die echter hun stelling niet afdoende staven.

(32) Contra Arntz, (I, n° 672 in fine) die de stelling voorhoudt: *quod abundat, non vitiat*.

(33) De Page, I, n° 800 — Kluyskens, VII, n° 630.

(34) De Page, IX, n° 605 en 738, nota 4.

(35) Laurent IX n° 373; De Page IX n° 702; Kluyskens II, n° 99; Huc, III, n° 437; Planiol et Ripert, III, n° 1957.

(36) De Page, IX, n° 702, nota 1; Kluyskens, VII, n° 630.

(37) Laurent, IX, n° 286.

(38) De Page, IV, nrs 67 v.v. — II, n° 210 en 4bis.

(39) O.M., *Opposition d'intérêts entre le mineur et ses représentants légaux*, in J.J.P., 1943, blz. 6-10.

(40) Huc, III, n° 246; De Page, IV, n° 69.

(41) Beltjens, *Code de procédure civile*, art. 1003, nrs 36 en 37; Van Bauwel, *Handboek van het burgerlijk procesrecht*, II, n° 795; De Page, II, n° 211; Kluyskens, VII, n° 630.

(42) Van Lennep, *Handleiding voor het Scheidsgerecht*, 1946, blz. 16-17.

(43) Vredegh, Ukkel, 16 Febr. 1904, Pas., 1905, III, 92. — Antwerpen, 22 Maart 1912, P. A. 1912, I, 64.

(44) Arntz, III, nrs 273-278; Laurent, XVI, nrs 24-34; Beltjens, *Code civil*, art. 1314; Kluyskens, I, nrs 35 en 235; Marcadé, IV, blz. 728; Huc, VIII, n° 215; Planiol et Ripert, II, n° 1084.

(45) Zijn zonderlinge aanmerking (I, n° 803 in fine) kan dan ook enkel uitgelegd worden als een onoplettendheid.

(46) Zie desaangaande De Page, II, nrs 24 en 32.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1ste Kamer. — 19 December 1946.

Voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

I. PACT. — BESLUIT VAN 26 NOVEMBER 1940. — OPZEGGING ZONDER UITWERKING INDIEN HET INZICHT OM HET VERHUURDE GOED ZELF IN GEBRUIK TE NEMEN NIET MEER BESTAAT. — II. BEWIJS. — BEWIJSKRACHT DER AKTEN. — OPZEGGINGSEXPLOOT. — NIET IN TEGENSPRAAK MET VONNIS. — GEEN SCHENDING VAN DE BEWIJSKRACHT VAN HET EXPLOOT.

III. BEWIJS. — BEWIJSKRACHT DER AKTEN. — VONNIS GESTEUND OP OMSTANDIGHEDEN BUITEN DE OPZEGGING EN NADIEN ONTSTAAN. — GEEN SCHENDING VAN DE BEWIJSKRACHT DER AKTEN.

I. Het Besluit van 26 November 1940 (art. 2, 6°) bepaalt, dat opzegging van pacht geen uitwerking heeft, tenzij de verpachter voornemens is het verhuurde goed zelf in gebruik te nemen en het inzicht daartoe in de opzegging heeft uitgedrukt. Wanneer dit inzicht niet werkelijk en echt, slechts in den vorm bestaat, heeft de opzegging, bij gebrek aan dit hoofdbestanddeel, geen uitwerking.

II. Schendt niet de bewijskracht der akten het vonnis, dat noch de bewoordingen van het opzeggingsexploot,

noch den zin welke de aanlegger er aan hecht, tegenspreekt.

III. *Schendt niet de bewijskracht van de akten het vonnis, dat steunende op omstandigheden buiten de opzegging en nadien ontstaan, vaststelt, dat de in de opzegging gedane verklaring onecht is geworden en beslist dat de opzegging derhalve zonder uitwerking zal blijven.*

Cornellie t./ Priem.

Gelet op het bestreden vonnis, op 16 Augustus 1944 gewezen door de Rechtbank van eersten aanleg te Ieper, zetelende in graad van hooger beroep;

Over het eerste middel : schending van artikel 2, 6° van het besluit betreffende de pachten, van den 26 November 1940, en van het artikel 1775, al. 2 en 6 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door de wet van 7 Maart 1929, doordat het bestreden vonnis het betwiste pachtcontract verlengt, als het den opzeg, gegeven door den eischer in verbreking, op den 28 Mei 1942, vóór den 1 October 1944, aan zijn pachter Maurice Priem, als nietig en zonder uitwerking verklaart, welke opzeg het inzicht van den verpachter uitdrukte, zelf zijn landgoed uit te baten, om de reden dat hij « na opzeg gegeven te hebben voor zijn landgoed, klaar en duidelijk het inzicht te kennen gaf, het landgoed niet meer zelf te gebruiken »;

dan wanneer het artikel 2, 6° van het besluit betreffende de pachten, van den 26 November 1940, de verlenging van het pachtcontract uitsluit « wanneer de verpachter wenscht het verpachte goed zelf in gebruik te nemen of het in gebruik te geven aan bloedverwanten in nederdalende linie of aan een hunner, en hij dit inzicht in den opzeg heeft uitgedrukt », en ten anderen, de opzeg aangezegd door een deurwaardersexploot, rekening hield met de twee jaar opzegging, opgelegd door het artikel 1775 van het Burgerlijk Wetboek;

Zoodat het bestreden vonnis, dat overigens vaststelt dat de eischer in verbreking in zijn opzeg zijn inzicht wezenlijk ingedrukt heeft, de hofstede zelf in gebruik te nemen, nog iets bijvoegt bij de door het besluit voorziene voorwaarden, als het de verlenging van het pachtcontract voor geldig erkent, voor beschouwingen, die het besluit niet betreffen, en een opzeg nietig verklaart, die overeenkwam met de vereischten van het artikel 1775 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende, dat de bij artikel 2, 6° van het besluit d.d. 26 November 1940 voorziene opzeg, geen uitwetsel kan hebben, tenzij de verpachter voornemens is het verhuurde goed zelf in gebruik te nemen en dat inzicht in den opzeg is uitgedrukt;

Overwegende, dat dit inzicht werkelijk en echt moet zijn en blijven, en niet eenvoudig in den vorm bestaan;

Overwegende, dat het bestreden vonnis, steunende op feitelijke omstandigheden, welke het opsomt, verklaart dat dit inzicht, alhoewel in den opzeg uitgedrukt, thans bij den verpachter niet meer bestaat, en dat de opzeg, bij gebrek aan dit hoofdbestanddeel, geen uitwetsel kan hebben;

Overwegende, dat het bestreden vonnis, door aldus uit te spreken, de in het middel aangeduide wetsbepalingen juist heeft toegepast;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel : schending der artikelen 1341 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek en artikelen 1775, al. 2 en 6, 1317, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek over het geloof te hechten aan de akten, en van artikel 2, 6° van het besluit van 26 November 1940 betreffende de pachten;

doordat het bestreden besluit, spijs den opzeg gegeven door den eischer in verbreking, op den 28 Mei 1942, welke opzeg het inzicht van den eischer in verbreking uitdrukte van de hofstede zelf uit te baten, rekening hield van het feit, dat de eischer in verbreking met succes zijn huurder gedagvaard had, in uitdrijving van een handelshuis te Roeselare, bewerende het zelf te willen gebruiken en uit te baten, en door dit feit beschouwd heeft, dat de eischer in verbreking het inzicht te kennen gaf, dat het landgoed niet meer zelf te gebruiken, en dat de opzeg zijn uitwerkingskracht verliest en zonder uitwerking moest blijven, dan wanneer deze feitelijke omstandigheden wettelijk als bewijs niet mocht ingeroepen worden, tegen den inhoud van den opzeg, gegeven door exploot van den deurwaarder Alberic Van Cappel, te Ieper, op den 28 Mei 1942, en de uitwerkingskracht van den bedoelden opzeg niet mocht verhinderen;

Over het eerste onderdeel : als bezwaar aanvoerende de schending van het geloof dat aan den opzeg dient gehecht (artikelen 1317, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende, dat het bestreden vonnis noch de bewoordingen van het opzegexploot, noch den zin welke de aanlegger er aan hecht, tegenspreekt;

Dat het middel, in zijn eerste onderdeel, in feite niet opgaat;

Over het tweede onderdeel : waarbij tegen het vonnis wordt aangevoerd dat het eenvoudige vermoedens als bewijs heeft aangenomen tegen een geschreven bewijs (artikelen 1341, 1353 van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende, dat het vonnis, steunende op omstandigheden buiten den opzeg, en nadien ontstaan, vaststelt dat de in deze gedane verklaring onecht is geworden, en beslist dat ze, derhalve, als zonder uitwetsel voorkomt;

Overwegende, dat het middel ook in zijn tweede onderdeel ongegrond is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt den aanlegger tot de kosten en tot een vergoeding van 150,— frank jegens den verweerder.

HOF VAN VERBREKING

1ste Kamer. — 19 December 1946.

Voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever : M. Wouters.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

BINDENDE BEOORDEELING VAN DEN RECHTER.
— ZEERECHT. — TWEE OPEENVOLGENDE
STRANDINGEN. — OORZAKEN. — OORLOGSFEIT
EN FOUT VAN KAPITEIN. — GEEN VERBAND
TUSSCHEN BEIDE OORZAKEN.

De beoordeeling van den rechter is bindend, wanneer hij, steunende op beschouwingen van feitelijken aard, beslist heeft, dat, zoo er onder de oorzaken van de eerste stranding een oorlogsfeit voorkomt zulks niet meer waar is voor de tweede stranding, die niet in verband staat met een oorlogsfeit en als eenige oorzaak heeft een fout van den kapitein van het schip. (1)

N. V. Standard American Petroleum t./Amarig.

Gelet op het bestreden arrest op 3 Juli 1943 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het eenig middel : schending van artikel 97 der Grondwet, doordat, na oppermachtig in feite vastgesteld te hebben :

a) dat de kapitein van het schip « Esso Belgium » te Duinkerken bevel gekregen had, door de Vlaamsche zandbanken te varen, in plaats van op de Noorder vaargeul aan te sturen, die den normalen weg uitmaakte, en dat aldus blijkt dat het schip « Esso Belgium » gedurende de verzekering door een oorlogsfeit, te weten een molest, getroffen werd;

b) dat ter hoogte van Middelkerke aangekomen, het schip « Esso Belgium » den zeebodem raakte en strandde; dat nadat de sleepbooten der Belgische zeemacht het een eerste maal vlot hadden gemaakt, het schip twee minuten later opnieuw strandde en dat deze tweede ergere stranding, tot tusschenkomst der firma Smit aanleiding gaf;

c) dat volgens overeenkomst tusschen partijen, indien de opeenvolgende strandingen van het schip « Esso Belgium » het gevolg zijn van het door het schip geleden molest, dan moet verweerster in cassatie, in hoedanigheid van verzekeraar, de kosten van vlotmaking en van bijstand, aan het schip verleend, voor zijn rekening nemen;

d) dat volgens een bijzondere clause derzelfde overeenkomst, indien zelfs de kapitein een fout had begaan, deze niet tegen hem ingeroepen zou mogen worden, van het oogenblik af, dat er een verband van oorzaak tot gevolg tusschen het oorlogsfeit en de schade bestaat; — en na beslist te hebben : a) dat verweerster in cassatie de door de eerste stranding veroorzaakte schade moet dragen, omdat een oorlogsfeit onder de haar voorafgaande oorzaken waar te nemen valt; b) dat het van weinig belang is, wat de eerste stranding betreft, wanneer, in plaats van de vaargeul van Oostende te kiezen, hij getracht heeft door de Noord-Oosten vaargeul te varen — neemt het bestreden arrest anderzijds aan, dat de tweede stranding aan een verkeerde manoeuvre van den kapitein te wijten is, en beslist dat « in die omstandigheden blijkt, dat de tweede stranding geen verband houdt en in geen verband met het molest gebracht mag worden », aldus weigerend de schadelijke gevolgen ervan ten laste van verweerster in cassatie te leggen;

doordat aldus de rechter ten gronde, na aangenomen te hebben dat het door het schip « Esso Belgium » geleden molest onder de oorzaken die de eerste stranding voorafgingen voorkwam, en dat die omstandigheid volstond opdat verweerster in cassatie er de gevolgen van moest dragen, al kon men

ook in de wording van die stranding, een fout van den kapitein aanstippen, — vervolgens aangaande de tweede stranding beslist, dat er geen verband bestaat tusschen deze laatste en het molest, om de eenige reden dat die tweede stranding door een verkeerde manoeuvre van den kapitein veroorzaakt geweest zou zijn;

dan wanneer :

eerste tak : de door het bestreden vonnis ingeroepen omstandigheid, dat de tweede stranding aan een verkeerde manoeuvre van den kapitein te wijten zou zijn, noch logisch, noch juridisch de slotsom, welke de rechter ten gronde eruit leidt, rechtvaardigt, te weten : dat er geen verband tusschen de tweede stranding en het molest zou bestaan, een dwaling in de redeneering, welke een kennelijk gebrek aan motiveering uitmaakt;

tweede tak : de hierboven vermelde door het bestreden vonnis ingeroepen gronden, om de gevolgen der eerste stranding ten laste van verweerster in cassatie te leggen, moesten den rechter ten gronde er logisch toe leiden, te beslissen, dat de gevolgen der tweede stranding eveneens ten laste van verweerster waren, daar het bestreden arrest overigens in geen enkele zijner overwegingen de reden te kennen geeft, die den rechter ten gronde er logisch of juridisch ertoe kon brengen, anders ten opzichte van de tweede stranding te oordeelen; doordat er aldus een onbetwistbare tegenstrijdigheid van den rechter ten gronde aangaande de eerste stranding bestemde motieven en zijn beslissing aangaande de tweede stranding, deze laatste zelf van elk overeenstemmend en eigen motief beroofd zijnde, tegenstrijdigheid in en gebrek aan motieven, die met ontbreken van motieven gelijkgesteld moeten worden;

Overwegende, dat de rechter, steunende op beschouwingen van feitelijken aard, welke hij opsomt, beslist heeft dat zoo er onder de oorzaken van de eerste stranding van het schip van aanlegster een oorlogsfeit voorkomt, zulks niet meer waar is voor de tweede stranding, welke geen enkel verband heeft met een oorlogsfeit, en als eenige oorzaak heeft een fout van den kapitein van het schip;

Overwegende, dat deze beoordeeling, betreffende de feiten en hun uitwerksel, souverain is; dat, bijgevolg, het middel in feite niet opgaat, dewijl het, in strijd met de souveraine beoordeeling van den rechter, onderstelt dat er, tuschen de oorzaken van de tweede stranding, hetzelfde oorlogsfeit zou voorkomen, dat een van de oorzaken van de eerste stranding was;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt den aanlegger tot de kosten en tot een vergoeding van 150,— frank jegens de verweerster.

(1) Zie vonnis a quo - Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, 29 Juni 1942. Jurisprudence du Port d'Anvers, 1942, 213.

VREDEGERECHT TE EKEREN

12 December 1946.

Vrederechter : M. Homer Aerts.
Pleiters : Le Paige en De Bièvre.

WEDERZIJDSCHE RECHTEN EN PLICHTEN DER ECHTGENOOTEN. — ART. 214 b B.W. — PROCEDURE VAN ECHTSCHIEDING. — TOEPASSING VAN ART. 214 B.W. ALS UITVOERINGSMIDDEL VAN EEN REEDS BESTAANDEN RECHTSTITEL. — VOORWAARDEN WAARAAN DE RECHTSTITEL MOET VOLDOEN.

De vrederechter is in principe onbevoegd de bepalingen van art. 214 b B.W. toe te passen wanneer er tusschen de echtgenooten een procedure van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed hangende is. Wanneer de eischende partij evenwel in het bezit is van een rechtstitel, waarbij de andere partij veroordeeld werd tot betaling van onderhoudsgeld, kan de machtiging verleend worden, omdat zij als een uitvoeringsmiddel van een reeds bestaanden rechtstitel kan aangezien worden. De reeds bestaande rechtstitel moet dan echter in zulke voorwaarden door een rechtsmacht zijn toegekend, dat deze met volledige kennis van zaken heeft kunnen oordeelen.

De Rooy t./ Van Meir.

Aangezien de vraag strekt tot machtiging van aanlegster om bij uitsluiting van verweerder, haar echtgenoot, rechtstreeks op dezes loon maandelijks een bedrag van 1250 frank in ontvangst te nemen bij zijn werkgever, de heer Joseph Bourguignon, Huis Noppe-Brusselairs, te Antwerpen, Mechelsche-steenweg, 169-171;

Aangezien verweerder opwerpt dat wij onbevoegd zijn om over aanlegsters eisch te kennen daar er tusschen partijen een geding in scheiding van tafel en bed hangend is;

Aangezien het als regel geldt dat de Vrederechter onbevoegd is om toepassing te doen van artikel 214bis van het Burgerlijk Wetboek, wetsartikel waarop aanlegsters eisch steunt, indien er tusschen de echtelieden een geding in echtscheiding of in scheiding van lijf en goederen hangende is, zooals het in de huidige zaak het geval is;

Aangezien onze gewone rechtspraak er nochtans in bestaat zelfs in gevallen van echtscheiding of scheiding van tafel en bed, toepassing te doen van artikel 214bis van het Burgerlijke Wetboek, indien de partij welke machtiging vraagt om een gedeelte der inkomsten van de tegenpartij bij uitsluiting van deze laatste in ontvangst te nemen, in het bezit is van een rechtstitel waardoor voornoemde tegenpartij veroordeeld werd een zeker bedrag ten titel van onderstandsgeld te betalen;

Aangezien wij op deze voorwaarde de aangevraagde machtiging verleen, omdat wij alsdan de verleende machtiging aanzien als een uitvoeringsmiddel van een reeds bestaanden rechtstitel;

Aangezien deze rechtstitel ons de overtuiging geeft dat reeds een rechtsmacht de tusschen partijen bestaande betwisting onderzocht heeft en geoordeeld dat de partij tegen wie een veroordeeling werd uitgesproken om gegrond bevonden redenen gehouden

is aan de tegenpartij een onderstandsgeld te betalen;

Aangezien het bestaan van een dergelijken rechtstitel en de uitgesproken veroordeeling ons dan ook — bij de toepassing van onze gewone rechtspraak — de gewetensgerustheid geven dat beide partijen de gelegenheid gehad hebben hunne standpunten vóór de rechtsmacht welke den titel verleende te doen gelden, dewelke dan ook met volledige kennis van zaken heeft kunnen oordeelen voor wat aangaat het principe zelf van de verplichting onderhoudsgeld te betalen en voor wat betreft het beloop ervan;

Aangezien wij in dit geval van oordeel zijn dat de Rechtbanken zich niet hoeven te bepalen bij het vellen van een veroordeeling, doch ook alle mogelijkheden moeten verleen aan de partij ten voordeele van wie het vonnis geveld werd, dit uit te voeren en de gelden te bekomen welke noodzakelijk zijn voor hare levensbehoeften;

Aangezien met het oog hierop de toepassing van artikel 214bis van het grootste nut is en de partij welke onderhoudsgeld te trekken heeft, niet meer verplicht is de uiterst langdurige, kostelijke en in de meeste gevallen nuttelooze procedure van beslaglegging op loon te doen, procedure welke meestal geen enkelen uitslag oplevert en een uiterst handig werktuig is in handen van de partij welke onderhoudsgeld moet betalen om te trachten aan deze verplichting te ontsnappen met de tegenpartij van ontbering te doen omkomen;

Aangezien in de huidige zaak de door aanlegger voorgebrachte rechtstitel ons nochtans niet de vereischte gewetensgerustheid biedt om in uitvoering hiervan aanlegster te machtigen artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek toe te passen;

Aangezien inderdaad als rechtstitel aanlegster een bevel inroept dat in dato 4 Mei 1943 geveld werd door den heer Voorzitter der Rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen, zetelend in kortgeding;

Aangezien echter verweerder ter zitting waarop zijn zaak behandeld werd, niet verschenen is en het bevel te zijnen laste bij verstek werd uitgesproken;

Aangezien dit bevel beteekend werd in dato 4 Juni 1943 — niet aan verweerder — doch wel aan den heer Burgemeester der gemeente Stabroek;

Aangezien hieruit volgt dat het voor ons niet uitgemaakt is dat verweerder de gelegenheid heeft gehad zijn middelen te doen gelden vóór de Rechtbank welke den door aanlegster ingeroepen titel verleende; dat deze Rechtbank, met volledige kennis van zaken heeft kunnen beoordeelen en zelfs niet dat de verweerder — vóór het inleiden van het huidig geding — op de hoogte was van de tegen hem gevelde veroordeeling;

Aangezien bijgevolg, niet kunnende voortgaan op een titel welke in deze omstandigheden aan aanlegster verleend werd, wij artikel 214bis van het Burgerlijk Wetboek niet als uitvoeringsmiddel kunnen toepassen en gezien tusschen partijen een geding in scheiding van tafel en bed hangende is, wij verplicht zijn ons onbevoegd te verklaren om over aanlegsters eisch te kennen;

Om deze redenen :

Wij, Homer Aerts, Vrederechter van het kanton Ekeren, bijgestaan door Florimond Maes, Griffier

van dit rechtsgebied; alle andere tegenstrijdige besluiten van de hand wijzend en recht doende tegenprekelijk en in eersten aanleg; verklaren ons onbevoegd om over aanlegsters eisch te kennen; zeggen dat de kosten des gedings ten laste van aanlegster zullen blijven;

Zeggen dat de artikelen 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935 in acht werden genomen.

INGEZONDEN BIJDAGEN

TWEE GEVALLEN VAN ERFDIENSTBAARHEID VAN DOORGANG DOOR VERJARING GEVESTIGD OF AANGEWEZEN

Het recht van doorweg is, in principe, eene niet-voortdurende erfdiensbaaerheid, gelijk het putrecht, het weiderecht, enz., daar het ook ter uitoefening, een daad van den mensch veronderstelt.

En, als gevolg hiervan dient aangenomen dat de erfdiensbaaerheid van uitweg door de dertigjarige verjaring niet kan verkregen worden. Er moet noodzakelijkerwijze een titel bestaan die de erfdiensbaaerheid vestigt. (Verbr. 4 Oct. 1923, Pas. 1923, I, 476).

Zelfs door gebruik sedert onheuglijke tijd kan een erf door een erfdiensbaaerheid van doorgang niet bezwaard worden. De titel zal meestal zijn een akte van verkoop of van verkaveling, doch alle andere titels, zelfs onderhandsche titels, zijn daartoe toereikend, zoo een akte van gifte, een testament zelfs. Ten aanzien van derden dient nochtans de erfdiensbaaerheid overgeschreven te worden.

Aan dezen regel dient nochtans afgeweken in twee voorname gevallen:

a) VESTIGING DOOR VERJARING — voor ingesloten gronden.

De titel is hier de wet zelve. Het recht heeft zijn grondslag in de wet zelve (art. 682 B.W.). Wanneer erven geen toegang hebben op den openbaren weg, kan er door dertigjarig gebruik erfdiensbaaerheid van uitweg op naburige eigendommen verkregen worden, zoo wel wat betreft de uitoefening der dienstbaaerheid als de wijze van deze uitoefening. (Verbrek. 23-6-1910, I, 369), zelfs op een andere wijze dan deze bepaald in algemeene bewoordingen, door artikels 683 en 684 B.W. (kortste weg — en op de minst schadelijke plaats) (Verbr. 11-2-1892, P. 1892, I, 101; id. 8-1-1903, P. 1903, I, 72; id. 11-4-1935, P. 1935, I, 220).

Doch de ingesloten eigenaar vermag slechts een enkele erfdiensbaaerheid te vorderen (Fr. Verbrek. 9-5-1928, D.P. 1930, I, 141).

Dit recht kan gevorderd worden zoowel beneden (Fr. Verbrek. 22-11-1937, Dall. Hebd. 1938, p. 54), als boven den grond (id. 24-2-1930, D.P. 1932, I, 9).

b) AANWIJZING DOOR VERJARING.

Een uiterst interessant geval werd onlangs in graad van beroep beslist. In casu bestond er een erfdiensbaaerheid van overweg gevestigd bij een akte van verkaveling, doch daar de akte niet bepaalde of deze uitweg langs zuidkant of langs noordkant diende uitoefening, besliste het vonnis dat, zelfs in geval van een titel van erfdiensbaaerheid van uitweg, wanneer de akte de ligging en de wijze van uitoefening van de erfdiensbaaerheid niet nader bepaalt, de wijze van uitoefening en gebruik door verjaring kan geconsolideerd worden. Het geldt dus hier een erfdiensbaaerheid van uitweg, gevestigd bij titel, wat het principe betreft, en waarvan de plaats en de wijze van uitoefening door verjaring gevestigd wordt.

«Overwegende, aldus het vonnis, dat het recht van overweg een niet-voortdurende erfdiensbaaerheid is, welke niet door verjaring kan verworven worden (art.

691 B.W.); dat echter wanneer het recht van overweg door een titel is gevestigd, de rechtspraak doorgaans aanneemt dat de wijze van uitoefening en gebruik door verjaring kan geconsolideerd worden (zie Depage, T.V. n° 838, bl. 738; Depage t. VI n° 625, bl. 515; Depage t. VI n° 646 alsmede de rechtsleer en de rechtspraak aldaar aangehaald) ».

(Vonnis Burgerl. Rechtbank van eersten aanleg te Dendermonde, n° 2872, Beroep Totte t/ Smet, dd. 12-12-1946, niet gepubliceerd.)

Dit is een tweede geval van erfdiensbaaerheid van doorweg, zooniet gevestigd, dan toch aangewezen door verjaring.

André RODENBACH
lic. pleitb. Gent.

RECHTERLIJK LEVEN

Bij besluiten van den Regent van 29 Januari 1947:

Is, op hun verzoek, ontslag verleend:

Aan den heer Stas (J.-J.) uit zijn ambt van plaatsvervangend rechter in het vredegerrecht van het kanton Assche.

Hij is gemachtigd tot het voeren van den eertitel van zijn ambt;

Aan den heer Ladeuze (E.) uit zijn ambt van advocaat bij het Hof van Verbreking.

Hij is gemachtigd tot het voeren van den eertitel van zijn ambt;

Aan den heer Fraeys (L.-E.-Ch.-M.) uit zijn ambt van deurwaarder bij de rechtbank van eersten aanleg te Brugge.

Hij is gemachtigd tot het voeren van den eertitel van zijn ambt.

Zijn benoemd:

Tot bijgevoegd rechter:

In de rechtbank van eersten aanleg te Kortrijk:

De heer Rommel (J.-E.M.-A.), substituut-procureur des Konings bij die rechtbank, eerste-substituut-krijgsauditeur te velde.

Hij zal tot 31 Maart 1947 het ambt van eerste-substituut-krijgsauditeur te velde blijven uitoefenen;

De heer Carsau (W.-J.-R.-F.A.), substituut-krijgsauditeur te velde;

In de rechtbank van eersten aanleg te Oudenaarde, de heer De Maesschalck (S.-P.-M.-T.-G.), eere-advocaat te Dendermonde;

Tot bijgevoegd-Substituut-procureur des Konings bij de rechtbank van eersten aanleg te Kortrijk, de heer Vergote (H.A.-A.), advocaat te Gent.

Tot plaatsvervangend rechter:

In de rechtbank van eersten aanleg te Brussel, de heer de Cambry de Baudimont (P.-M.-G.), advocaat te Brussel;

In het vredegerrecht van het eerste kanton Antwerpen, de heer Van den Herwege (J.-R.-H.-L.), advocaat te Antwerpen.

Tot boventallig griffier:

In de rechtbank van eersten aanleg te Charleroi, de heer Tassignon (E.-J.-G.), bediende ter griffie van die rechtbank, adjunct-griffier bij den krijgswaad te velde;

In de rechtbank van eersten aanleg te Verviers, de heer Liffrange (L.-M.-E.-F.), tijdelijk bediende ter griffie van die rechtbank;

Tot griffier van het vredegerrecht van het kanton Verviers, de heer Nols (J.-H.-H.-J.), adjunct-griffier titulair bij het vredegerrecht van dit kanton.

Bij besluit van den Regent van 27 Januari 1947, is aan den heer Faure (A.-M.-J.-C.), op zijn verzoek, ontslag verleend uit zijn ambt van plaatsvervangend rechter in het vredegerrecht van het kanton Diksmuide.